Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
J. KOKOTT
fremsat den 7. juli 2016 [1]

Sag C-417/15

Wolfgang Schmidt
mod
Christiane Schmidt

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien (Østrig))

»Område med frihed, sikkerhed og retfærdighed — retternes kompetence på det civil- og handelsretlige område — forordning (EU) nr. 1215/2012 — anvendelsesområde — artikel 1, nr. 2), litra a) — enekompetence — artikel 24, nr. 1) — sager om rettigheder over fast ejendom — gavekontrakt vedrørende fast ejendom — ophævelse af en gavekontrakt på grund af gavegiverens manglende retsevne — søgsmål med påstand om sletning af indføring i offentlige registre — værneting ved konneksitet — artikel 8, nr. 4)«

I – **Indledning**

1. Den foreliggende sag vedrører fortolkningen af artikel 24, nr. 1), i den såkaldte Bruxelles Ia-forordning [2].

2. Denne bestemmelse fastsætter en stedlig enekompetence i sager om rettigheder over fast ejendom. Kompetencen ligger her hos retterne i den medlemsstat, hvor den faste ejendom er beliggende.

3. Den forelæggende ret ønsker oplyst, om en tvist, i hvilken det for det første drejer sig om ugyldigheden af en gave på grund af gavegiverens manglende retsevne og for det andet om den hertil knyttede sletning af indføring i tingbogen af modtagerens ejendomsret, er omfattet af denne bestemmelse.

1 — Originalsprog: tysk.

2 — Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12.12.2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (omarbejdning) (EUT 2012, L 351, s. 1).

II – **Retsforskrifter**

A – *EU-retten*

4. 15. betragtning til Bruxelles Ia-forordningen lyder:

»Kompetencereglerne bør frembyde en høj grad af forudsigelighed og være baseret på sagsøgtes bopæl som det principielle kriterium. Dette kompetencekriterium bør altid kunne gøres gældende, undtagen i enkelte velafgrænsede tilfælde, hvor det på grund af tvistens genstand eller af hensyn til parternes aftalefrihed er berettiget at lægge et andet tilknytningsmoment til grund. […]«

5. I Bruxelles Ia-forordningens artikel 1, stk. 1, og artikel 1, stk. 2, litra a), reguleres forordningens anvendelsesområde således:

»1. Denne forordning finder anvendelse på det civil- og handelsretlige område, uanset rettens art. […]

2. Denne forordning finder ikke anvendelse på:

a) fysiske personers retlige status samt deres rets- og handleevne, […]«

6. Ifølge Bruxelles Ia-forordningens artikel 7, nr. 1), litra a), er der »i sager om kontraktforhold« et særligt værneting ved retten på opfyldelsesstedet for den forpligtelse, der ligger til grund for sagen.

7. Bruxelles Ia-forordningens artikel 8, nr. 4), fastsætter retslig kompetence ved konneksitet i følgende tilfælde:

»En person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan endvidere sagsøges: […]4) i sager om kontraktforhold, såfremt sagen kan forenes med en sag om rettigheder over fast ejendom mod samme sagsøgte, ved retten i den medlemsstat, på hvis område ejendommen er beliggende.«

8. Bruxelles Ia-forordningens artikel 24, nr. 1), bestemmer:

»Enekompetente er følgende retter i en medlemsstat uden hensyn til parternes bopæl:1) i sager om rettigheder over fast ejendom samt om leje eller forpagtning af fast ejendom, retterne i den medlemsstat, på hvis område ejendommen er beliggende.

[…]«

B – *Østrigsk ret*

9. De for hovedsagen relevante bestemmelser i østrigsk ret findes i Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (borgerlig lovbog, herefter »ABGB«) og i Allgemeines Grundbuchsgesetz (tinglysningsloven, herefter »GBG«).

10. ABGB's § 431 lyder:

»For overdragelse af ejendomsretten til fast ejendom kræves, at erhvervelsesforretningen indføres i de hertil indrettede offentlige bøger. Denne indføring kaldes indregistrering (intabulation).«

11. Om søgsmål med henblik på sletning og tvistanmærkninger bestemmer GBG's § 61:»(1) Hvis en person, som mener, at hans rettigheder tilsidesættes som følge af en indregistrering, anlægger sag med påstand om ugyldighed og genetablering af den tidligere retsstilling, kan han forlange en anmærkning om en sådan tvist indført i tingbogen enten samtidig med søgsmålet eller på et senere tidspunkt. Anmodning om anmærkningen om tvisten kan rettes til enten den ret, ved hvilken sagen er anlagt, eller til tinglysningsretten.

(2) Denne tvistanmærkning har til følge, at den dom, der afsiges i sagen, også får fuld virkning over for de personer, som har opnået borgerlige rettigheder efter det tidspunkt, hvor anmodningen om tvistanmærkningen er modtaget i tinglysningsretten.«

III – **Hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål**

12. Sagsøgeren i hovedsagen er ejer af en ejendom i Wien. Ved gavekontrakt af 14. november 2013 forærede han ejendommen til sin datter, sagsøgte, som på grundlag af gavekontrakten blev indført som ejer i tingbogen. Sagsøgte i hovedsagen boede på dette tidspunkt i Tyskland og bor fortsat dér.

13. Sagsøgeren har i hovedsagen nedlagt påstand for den forelæggende ret om, at gavekontrakten erklæres ugyldig, og at indføringen af sagsøgtes ejendomsret til den omhandlede ejendom slettes, idet sagsøgeren havde været ude af stand til at forpligte sig på det tidspunkt, hvor gaven blev givet, og at han derfor ikke med retsvirkning kunne overdrage ejendommen.

14. Sagsøgte har gjort gældende, at den østrigske ret, ved hvilken sagen er anlagt, savner kompetence. Hun har fremført, at sagsøgeren ikke har gjort en rettighed gældende over fast ejendom i henhold til Bruxelles Ia-forordningens artikel 24, nr. 1).

15. Den forelæggende ret udsatte den verserende sag, efter at sagsøgeren i hovedsagen havde ladet en tvistanmærkning indføre i tingbogen, og forelagde Domstolen følgende spørgsmål til præjudiciel afgørelse:

»Er en sag om ophævelse af en gavekontrakt på grund af gavegiverens manglende retsevne og indføring i tingbogen af ophævelsen af gavemodtagerens ejendomsret omfattet af bestemmelsen i artikel 24, nr. 1), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område, som fastsætter enekompetence i sager om rettigheder over fast ejendom?«

IV – **Retlig vurdering**

16. Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om en retssag om gyldigheden af en gavekontrakt vedrørende fast ejendom og om sletning af modtagerens ejendomsret i tingbogen er omfattet af Bruxelles Ia-forordningens artikel 24, nr. 1), hvorefter det i sager om rettigheder over fast ejendom udelukkende er retterne i den medlemsstat, på hvis område ejendommen er beliggende, der er kompetente.

17. Før jeg går nærmere ind på denne bestemmelse, skal det først undersøges, om Bruxelles Ia-forordningen overhovedet finder anvendelse på den foreliggende sag. Hvis dette ikke er tilfældet, ville der nemlig ikke være nogen forbindelse mellem det forelagte spørgsmål og tvisten i hovedsagen, og anmodningen om en præjudiciel afgørelse ville i så fald skulle afvises.

A – *Anvendelse af Bruxelles Ia-forordningen*

18. Ganske vist udviser anmodningen fra den forelæggende ret ingen tvivl om anvendelsen af Bruxelles Ia-forordningen. Anvendelsen af denne er dog ikke indlysende i den foreliggende sag.

19. Dels er der betænkeligheder med hensyn til det tidsmæssige anvendelsesområde for bestemmelsen, idet det ikke fremgår af den præjudicielle anmodning, på hvilket tidspunkt det indledende processkrift i sagen blev indgivet til den forelæggende ret. Bruxelles Ia-forordningen finder imidlertid i henhold til dens artikel 66 kun anvendelse på retssager, som er anlagt på eller efter den 10. januar 2015.

20. Imidlertid bør denne uklarhed ikke afholde Domstolen fra at besvare det præjudicielle spørgsmål. For det første fremgår tidspunktet for sagsanlægget af de skriftlige indlæg fra sagens parter [3]. Skulle man imidlertid anse oplysningerne i disse indlæg for utilstrækkelige, henset til artikel 94 i Domstolens procesreglement, hvorefter en fremstilling af de relevante faktiske omstændigheder og af de nationale retsregler skal indgå i selve den forelæggende rets anmodning om en præjudiciel afgørelse, skal det for det andet påpeges, at allerede forgængerbestemmelsen, dvs. artikel 22, nr. 1), i Bruxelles I-forordningen [4], indeholdt en bestemmelse, der i det væsentlige havde samme indhold som den omhandlede artikel 24, nr. 1), i Bruxelles Ia-forordningen. Hvis altså den pågældende sag rent faktisk er anlagt endnu før den 10. januar 2015, ville Domstolen ligeledes have skullet undersøgt den problematik, som den har fået forelagt af den forelæggende ret, idet den lagde de samme overvejelser til grund, selv om det var i lyset af Bruxelles I-forordningen.

21. I betragtning heraf ville det under de givne omstændigheder være overdrevent formalistisk at afvise anmodningen om en præjudiciel afgørelse, blot fordi den nøjagtige dato for sagsanlægget ikke genfindes i selve anmodningen.

22. Dels er der også betænkeligheder med hensyn til det materielle anvendelsesområde for Bruxelles Ia-forordningen.

23. Artikel 1, stk. 2, litra a), i den omhandlede forordning præciserer, at den ikke finder anvendelse […] »på fysiske personers retlige status samt deres rets- og handleevne«. I den henseende forekommer relevansen af forordningen i den foreliggende sag, som vedrører ugyldigheden af en gave på grund af gavegiverens manglende retsevne, således ved første blik tvivlsom.

24. Artikel 1, stk. 2, litra a), indeholder i den tyske sprogversion nemlig ikke begrebet »Geschäftsfähigkeit« (retsevne til at forpligte sig), i modsætning til f.eks. den tilsvarende bestemmelse i arveretsforordningen [5].

25. Heraf kan det imidlertid ikke omvendt sluttes, at spørgsmålene om retsevne fuldt og helt er omfattet af Bruxelles Ia-forordningens anvendelsesområde. For det første taler retspraksis til forgængerbestemmelserne [6] i Bruxelles I-forordningen og Bruxelles-konventionen [7] herimod. For det andet skal det påpeges, at begrebet »rets- og handleevne« og den hermed behandlede tematik skal fortolkes selvstændigt efter EU-reglerne, og at der i andre sprogversioner af forordningen for en del står helt generelle betegnelser såsom »capacité« eller »legal capacity«. Disse retsbegreber giver, i

3 — Ifølge de skriftlige indlæg i hovedsagen, som er overensstemmende på dette punkt (jf. begge steder, s. 2), blev sagen indgivet den 24.3.2015.

4 — Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22.12.2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2000, L 12, s. 1).

5 — Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 650/2012 af 4.7.2012 om kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser vedrørende arv, og om accept og fuldbyrdelse af officielt bekræftede dokumenter vedrørende arv og om indførelse af et europæisk arvebevis (EUT 2012, L 201, s. 107); i henhold til denne forordnings artikel 1, stk. 2, litra b), er »fysiske personers rets- og handleevne« undtaget fra arveretsforordningens anvendelsesområde.

6 — Jf. f.eks. dom Schneider (C-386/12, EU:C:2013:633, præmis 31).

7 — Konvention af 27.9.1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1978, L 304, s. 17).

modsætning til den tyske sprogversion, ingen anledning til at formode, at udelukkelsesbestemmelsen i Bruxelles Ia-forordningens artikel 1, stk. 2, litra a), netop ikke skulle vedrøre spørgsmål om evnen til at forpligte sig. Det forholder sig snarere omvendt: Sondringer af den art, som tysk dogmatik foretager inden for begrebstrioen »Rechts-, Geschäfts- und Handlungsfähigkeit von natürlichen Personen«, kan slet ikke anlægges, når et monistisk koncept som »capacité« lægges til grund.

26. Den omstændighed, at »Geschäftsfähigkeit« (retsevnen til at forpligte sig) ikke omtales i den tyske sprogversion af bestemmelsen, skal altså ikke tillægges nogen afgørende betydning. Det skal derimod lægges til grund, at også spørgsmålet om retsevnen til at forpligte sig kan henhøre under udelukkelsesbestemmelsen i artikel 1, stk. 2.

27. Det afgørende for, om en retssag er omfattet af Bruxelles-Ia-forordningens anvendelsesområde, er derimod karakteren af retsforholdet mellem parterne og genstanden for tvisten [8]. I betragtning heraf er anvendelsen af Bruxelles Ia-forordningen, som allerede Schlosser-rapporten fremhævede vedrørende Bruxelleskonventionen [9], kun udelukket i tilfælde, hvor et af de områder, der er udelukket fra dennes anvendelsesområde, udgør »sagens umiddelbare genstand«. Det er derimod uden betydning for anvendelsen af forordningen, at retsområder, der er udelukket fra anvendelsesområdet, er »af præjudiciel betydning« for retsanvendelsen, selv når sådanne »retsspørgsmål […] spiller […] en betydelig rolle i retssagen« [10].

28. Dvs., at selv om retsspørgsmål, der rejses i sagen, isoleret betragtet efter deres karakter ligger uden for forordningens anvendelsesområde, kan denne alligevel anvendes, for så vidt som tvistens hovedgenstand blot er omfattet af forordningens anvendelsesområde.

29. I den foreliggende sag kommer det derfor an på, hvad der udgør den egentlige genstand for sagen. Dette spørgsmål er ikke nødvendigvis identisk med det spørgsmål, der i detaljer strides om.

30. Selv om spørgsmålet om sagsøgerens retsevne til at forpligte sig tilsyneladende udgør omdrejningspunktet i hovedsagen, og det afgørende for, om sagsøgernes påstande kan tages til følge, er besvarelsen af dette spørgsmål, udgør det nemlig alligevel ikke den egentlige genstand for tvisten [11]. Med denne tvist begæres der nemlig ikke en for alt retsligt samkvem bindende konstitutiv afgørelse vedrørende spørgsmålet, om sagsøgeren i hovedsagen manglede retsevne til at forpligte sig og derfor skulle sættes under værgemål. Det drejer sig derimod om gyldigheden af en gave og de ejendomsretlige følger, som gaven medfører. For en bedømmelse af disse påstande fra sagsøgeren er spørgsmålet om sagsøgerens retsevne til at forpligte sig et rent indledende spørgsmål, som ikke berører karakteren af og den egentlige genstand for den omtvistede sag.

31. Derfor kan Domstolen, eftersom spørgsmål om retsevnen til at forpligte sig ikke udgør hovedgenstanden i hovedsagen, lægge til grund, at Bruxelles Ia-forordningens artikel 1, stk. 2, litra a), ikke er til hinder for, at forordningen kan anvendes i den foreliggende tvist.

32. Anmodningen om en præjudiciel afgørelse, med hvilken der spørges om Bruxelles Ia-forordningens artikel 24, skal derfor besvares. I det følgende skal det følgelig undersøges, om sagsøgerens påstand er omfattet af Bruxelles Ia-forordningens artikel 24, nr. 1), og om der derfor udelukkende er værneting for sagen i Republikken Østrig.

8 — Jf. bl.a. domme Aannemingsbedrijf Aertssen og Aertssen Terrassements (C-523/14, EU:C:2015:722, præmis 30), flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, præmis 26), Sapir m.fl. (C-645/11, EU:C:2013:228, præmis 32), og Sunico m.fl. (C-49/12, EU:C:2013:545, præmis 33).

9 — EFT 1979, C 59, s. 71.

10 — Således punkt 51 i Schlosser-rapporten.

11 — Situationen var en anden i den hovedsag, som lå til grund for dom Schneider (C-386/12, EU:C:2013:633), hvor det drejede sig om en sag henhørende under den frivillige retspleje, som adskiller sig fra handel med fast ejendom, med henblik på at opnå tilladelse til den omtalte retshandel.

B – *Anvendelse af Bruxelles-Ia-forordningens artikel 24, nr. 1)*

33. Allerførst skal det fastslås, at tvisten i hovedsagen drejer sig om to aspekter, der skal holdes ude fra hinanden: For det første er der nedlagt påstand om, at gavekontrakten erklæres ugyldig, for det andet om, at indføringen i tingbogen af modtagerens ejendomsret slettes.

34. For hvert af disse aspekter skal det i det følgende undersøges, om det har en »[tinglig] rettighed« (»dingliches Recht«) over en fast ejendom som genstand i den forstand, hvori udtrykket er brugt i Bruxelles Ia-forordningens artikel 24.

35. Dette retsbegreb er et selvstændigt EU-retligt begreb, og da Bruxelles Ia-forordningens artikel 24 er en undtagelse fra reglen om, at det er retterne på det sted, hvor sagsøgte har bopæl, der har kompetencen, skal den fortolkes snævert [12]. For at genstanden for en sag kan kvalificeres som »[tinglig] rettighed« i Bruxelles Ia-forordningens forstand, er det således uden betydning, om en national retsorden betragter den som tinglig rettighed.

36. Efter Domstolens praksis [13] er der kun tale om en »tinglig rettighed« over en fast ejendom i Bruxelles-Ia-forordningens forstand, når den pågældende rettighed har virkning over for enhver (erga omnes). Da denne tinglige rettighed også skal være »genstand« for sagen, er det desuden ikke tilstrækkeligt, at et søgsmål blot står i forbindelse med en fast ejendom eller en rettighed knyttet hertil. Det pågældende søgsmål skal derimod direkte være baseret på en tinglig ret [14], og dens bestanddele eller udstrækning være sagens genstand [15].

37. I den forbindelse skal det tages i betragtning, at den afgørende begrundelse for den enekompetence, som Bruxelles-Ia-forordningens artikel 24, nr. 1), har fastsat, består i, at retten på det sted, hvor den faste ejendom er beliggende, bedst er i stand til at skaffe sig kendskab til de faktiske forhold og anvende de gældende retsregler, fordi den ligger nærmest ved den pågældende genstand [16]. Hvis denne nærhedsrelation til en fast ejendom derimod ingen rolle spiller for afgørelsen af en tvist, taler dette mod den stedlige enekompetence.

38. På baggrund heraf skal det undersøges, om genstanden for påstanden om ophævelse af gavekontrakten (under 1) eller påstanden om sletning af indføringen i tingbogen af sagsøgte som ejer (under 2) er en »tinglig« rettighed i den forstand, hvori udtrykket er brugt i Bruxelles Ia-forordningens artikel 24.

1. Påstanden om ophævelse af gavekontrakten

39. Påstanden om ophævelse af gavekontrakten har, som den østrigske regering og Kommissionen med rette understreger, ikke nogen tinglig rettighed over en fast ejendom som genstand i Bruxelles Ia-forordningens forstand. Den vedrører derimod gyldigheden af en mellem parterne indgået kontrakt, og vurderingen af dens gyldighed afhænger ikke af materielretlige overvejelser.

40. Ganske vist har ugyldigheden af en gavekontrakt af en ejendom efter østrigsk ret også virkning for gyldigheden af overdragelsen. Den *direkte* genstand for sagsøgerens påstand er imidlertid, hvad ugyldigheden af gavekontrakten angår, og ikke en tinglig rettighed, der har virkning over for enhver, og hvis udstrækning eller bestanddele det er rettens opgave at fastslå [17]. Selv om der i den foreliggende

12 — Jf. herom dom Reichert og Kockler (C-115/88, EU:C:1990:3, præmis 8 og 9).

13 — Jf. herom kendelse Gaillard (C-518/99, EU:C:2001:209, præmis 17).

14 — Kendelse Gaillard (C-518/99, EU:C:2001:209, præmis 16).

15 — Jf. herom domme Reichert og Kockler (C-115/88, EU:C:1990:3, præmis 11) og Weber (C-438/12, EU:C:2014:212, præmis 42).

16 — Jf. (vedrørende Bruxelleskonventionen) domme Rösler (241/83, EU:C:1985:6, præmis 20), og Reichert og Kockler (C-115/88, EU:C:1990:3, præmis 10).

17 — Jf. herom dom Reichert og Kockler (C-115/88, EU:C:1990:3, præmis 12).

sag består en forbindelse til en fast ejendom, er denne forbindelse ikke central for spørgsmålet om gyldigheden af gavekontrakten og skal for så vidt ikke anses for »genstand« for tvisten i Bruxelles Ia-forordningens forstand. Hvorvidt kontrakten, hvis ugyldighed gøres gældende på grund af manglende retsevne til at forpligte sig, refererer til fast ejendom eller til løsøre, spiller nemlig ingen rolle for de overvejelser, der skal anstilles med hensyn til dens gyldighed. Derfor drejer bedømmelsen af denne tvist sig heller ikke om spørgsmål, der specifikt hænger sammen med den faste ejendom, og som er de eneste, der i sig selv kunne begrunde anvendelsen af reglen om stedlig enekompetence.

41. Heller ikke den omstændighed, at sagsøgeren i hovedsagen som følge af den såkaldte tvistanmærkning i tingbogen, hvis han får medhold, er beskyttet mod foreløbige anmærkninger (Zwischenverfügungen) til skade for ham, ændrer noget ved denne vurdering. Heri ligger der nemlig kun en midlertidig sikring af hans påstand, som intet ændrer ved karakteren af denne.

42. Med hensyn til påstanden om, »at gavekontrakten erklæres ugyldig«[18] kan den stedlige enekompetence i henhold til Bruxelles Ia-forordningens artikel 24 altså ikke anerkendes.

2. Påstanden om sletning

43. Med hensyn til påstanden om sletning af indføring i tingbogen forholder det sig anderledes.

44. Med denne påstand ønsker sagsøgeren i hovedsagen at fremføre en begæring, hvis genstand er en sletning af indføringen i tingbogen af ejendomsretten for den, der er begunstiget ved den ugyldige gavekontrakt. Det drejer sig her om udøvelse af sagsøgerens beføjelser hidrørende fra en tinglig rettighed, nemlig ejendomsretten til den omhandlede ejendom, som sagsøgte er indført som ejer af i tingbogen.

45. Selv om der efter østrigsk ret heller ikke er sket en retsgyldig overdragelse af ejendommen til sagsøgte, kræver det alligevel, at overdragelsen slettes i tingbogen, for at sagsøgeren i fuldt omfang kan udøve sine ejendomsrettigheder over ejendommen. Over for fremmede tredjemænd gælder den person, der er indført i tingbogen, principielt fortsat som ejer. Med den påståede sletning af indføringen i tingbogen gør sagsøgeren i hovedsagen således gældende, at overdragelsen til sagsøgte ikke er retsgyldig, og at han derfor – i kraft af sin stilling som ejer – har en tinglig ret til den omhandlede ejendom. For sagsøgerens påstand om sletning af indføringen i tingbogen udgør denne ret genstanden for tvisten som omhandlet i Bruxelles Ia-forordningens artikel 24, nr. 1).

46. På baggrund af det ovenstående må det lægges til grund, at påstanden om sletning af indføringen i tingbogen af sagsøgtes ejendomsret – i modsætning til påstanden om ophævelse af gavekontrakten – er omfattet af Bruxelles Ia-forordningens artikel 24, nr. 1).

3. Anvendelse af Bruxelles Ia-forordningens artikel 24, nr. 1), på hele »sagen«?

47. Videre opstår imidlertid det spørgsmål, om den omstændighed, at begæringen om sletning er omfattet af Bruxelles Ia-forordningens artikel 24, nr. 1), ikke også kan begrunde stedlig enekompetence i Republikken Østrig for den øvrige del af tvisten. Denne tanke er så meget desto mere nærliggende, som artikel 24, nr. 1), i sin tyske affattelse nu[19] taler generelt om »Verfahren« [»sager«], hvis genstand er en tinglig rettighed over en fast ejendom, hvilket jo gælder med hensyn til påstanden om sletning af indføringen i tingbogen.

18 — Dette er formuleringen på s. 2 i den præjudicielle anmodning.

19 — I den tyske version af forgængerbestemmelsen i Bruxelles I-forordningen var der stadig tale om »Klagen« [»søgsmål«; i den danske version står der »sager« i begge forordninger]. På dette punkt udviser (og udviste) de forskellige sprogversioner imidlertid ingen sammenhæng, således at der ikke kan argumenteres afgørende ud fra ordlyden. Vedrørende en lignende problematik jf. mit forslag til afgørelse Kostanjevec (C-185/15, EU:C:2016:397, punkt 33).

48. En så bred forståelse af artikel 24, nr. 1), følger imidlertid ikke nødvendigvis af en systematisk og teleologisk fortolkning. Bestemmelsen skal som undtagelsesbestemmelse snarere fortolkes snævert, og begrebet »Verfahren« skal forstås som blot refererende til den påstand, som konkret har en tinglig ret til genstand. I modsat fald ville en sagsøger nemlig blot ved at gøre en tinglig ret til fast ejendom gældende ved siden af andre påstande skaffe sig et værneting med udvidet stedlig enekompetence over for sagsøgte, nemlig værnetinget på det sted, hvor ejendommen er beliggende, selv om hans øvrige, ikke-tinglige påstande ingen relation har til dette værneting. En sådan »forum shopping« ville være i strid med både kompetencesystematikken i Bruxelles Ia-forordningen og princippet om, at den stedlige enekompetence for retterne, på det sted, hvor ejendommen er beliggende, skal fortolkes snævert og begrundes med, at retterne dér ligger i nærheden af ejendommen – et argument, som ikke kan anvendes på påstande, der ingen tinglig forbindelse har til fast ejendom.

49. Derfor gælder reglen om værneting i henhold til Bruxelles Ia-forordningens artikel 24, nr. 1), kun for påstanden om sletning af indføring i tingbogen.

50. For fuldstændighedens skyld skal det dog i den forbindelse påpeges, at der i hvert fald af Bruxelles Ia-forordningens artikel 7, nr. 1), litra a), kan udledes et såkaldt »særligt værneting« i Republikken Østrig for sagsøgerens påstand med hensyn til gavekontrakten, idet det med hensyn til påstanden om ugyldighed er en »kontrakt«, der udgør genstanden for sagen, som, hvis den var retsgyldig, ville skulle opfyldes i Østrig [20]. Kompetencen ligger i den forbindelse hos retten på opfyldelsesstedet for gavekontrakten.

4. Anvendelse af Bruxelles Ia-forordningens artikel 8, nr. 4)?

51. I det følgende skal det endvidere undersøges, om påstanden om ugyldighed derudover i henhold til Bruxelles Ia-forordningens artikel 8, nr. 4), er forbundet med påstanden om sletning af indføring i tingbogen og kan indbringes for den ret, der er kompetent med hensyn til sletningen efter artikel 24, nr. 1).

52. Ifølge denne forordnings artikel 8, nr. 4), er der værneting i den stat, på hvis område ejendommen er beliggende, »såfremt sagen kan forenes med en sag om rettigheder over fast ejendom mod samme sagsøgte, ved retten i den medlemsstat«.

53. Betingelserne i denne bestemmelse er for så vidt opfyldt, som genstanden i hovedsagen udgøres for det første – med påstanden om ophævelse af gavekontrakten – af en »kontrakt« og for det andet – med påstanden om sletning af indføringen i tingbogen – af en »sag om rettigheder over fast ejendom«, der er rettet mod samme sagsøgte.

54. Om der mellem en kontraktlig og en tinglig påstand desuden skal bestå en sammenhæng, fremgår ikke direkte af bestemmelsens ordlyd, men kan udledes af dens systematiske stilling i Bruxelles Ia-forordningens artikel 8, da artikel 8 i øvrigt uden undtagelse regulerer stedlig kompetence ved hjælp af konneksitet [21]. En sådan konneksitet foreligger også i den foreliggende sag, idet der netop er nedlagt påstand om sletningen af sagsøgte i tingbogen [22] som følge af kontraktens ugyldighed.

55. I henhold til Bruxelles Ia-forordningens artikel 8, nr. 4), skal de omhandlede påstande i den konkrete sag desuden »kunne forenes« med hinanden. Hvad der menes hermed, har Domstolen indtil nu endnu ikke taget stilling til. I litteraturen gives der udtryk for den opfattelse, at der heri kan ligge en henvisning til gældende national procesret i de enkelte lande: Kun hvis betingelserne i Bruxelles

20 — Jf. herom dom Effer (38/81, EU:C:1982:79, præmis 4-8).

21 — Når det drejer sig om forenede krav, hvor der ellers ville være risiko for uforenelige retsafgørelser (nr. 1), regres (nr. 2) og modkrav (nr. 3).

22 — Jf. vedrørende berigtigelse af tingbogen og konneksitet, W. Winter, »*Ineinandergreifen von EuGVVO und nationalem Zivilverfahrensrecht am Beispiel des Gerichtsstands des Sachzusammenhangs, Art. 6 EuGVVO*«, Berlin, 2007, s. 139 og s. 144 ff.

Ia-forordningens artikel 8, nr. 4), og betingelserne i den nationale procesret for en forening af sagerne *kumulativt* er opfyldt, kommer et fælles værneting for de omhandlede påstande i betragtning på det sted, hvor den faste ejendom er beliggende[23]. I henhold hertil skulle den forelæggende ret selv undersøge, om Bruxelles Ia-forordningens artikel 8, nr. 4), og den østrigske procesret i den foreliggende sag tillader en forening af sagerne.

56. Denne fortolkning, som kommer til udtryk i litteraturen, presser imidlertid bestemmelsens ordlyd for hårdt, idet der med »kunne forenes« også kan menes en simpel henvisning til, at to sager verserer samtidigt for samme ret, som det af denne grund kommer på tale at forene.

57. Hvis man, som foreslået i litteraturen, i dette udtryk ser en henvisning til yderligere procesforudsætninger i den nationale lovgivning, ville dette for det andet desuden medføre, at Bruxelles Ia-forordningens artikel 8, nr. 4), ikke skulle anvendes ensartet i hele Unionen, men i princippet forskelligt fra medlemsstat til medlemsstat, nemlig i lyset af den procesret, der er gældende i det pågældende land. En sådan mangel på sammenhæng ville stå i modsætning til formålet om en anvendelse af forordningens bestemmelser, der er så ensartet som muligt og kan forudses af borgeren. Desuden ville det, eftersom en henvisning til national lovgivning ikke fremgår entydigt af bestemmelsens ordlyd, være i modstrid med princippet om, at en selvstændig og ensartet fortolkning af EU-retten er hovedreglen, mens en eventuel henvisning til national lovgivning skal fremgå klart af den enkelte retsakt[24].

58. Der er derfor gode grunde, der taler for ikke at opfatte udtrykket »kunne forenes« i Bruxelles Ia-forordningens artikel 8, nr. 4), som en henvisning til national procesret og dermed anerkende et fælles værneting på det sted, hvor ejendommen er beliggende, blot fordi der, som i den foreliggende sag, samtidig verserer to søgsmål dér, som opfylder betingelserne i artikel 8, nr. 4).

V – **Forslag til afgørelse**

59. Herefter foreslår jeg Domstolen at besvare det præjudicielle spørgsmål således:

»En påstand om ophævelse af en gavekontrakt vedrørende en fast ejendom som den i hovedsagen omhandlede er ikke omfattet af Bruxelles Ia-forordningens artikel 24, nr. 1). En påstand om sletning af sagsøgtes ejendomsret i tingbogen er derimod omfattet af denne bestemmelse.

I et tilfælde som det i hovedsagen omhandlede kan begge påstande i henhold til Bruxelles Ia-forordningens artikel 8, nr. 4), forenes ved den ret, der er kompetent i henhold til artikel 24, nr. 1).«

23 — Jf. bl.a. Dörner i: Saenger, *Zivilprozessordnung*, 6. oplag 2015, artikel 8, punkt 15; om Bruxelles I-forordningen jf. Winter (fodnote 22), s. 149, Muir Watt i: Magnus og Mankowski, *Brussels I Regulation*, 2. oplag 2012, artikel 6, punkt 52, samt Nagel og Gottwald, *Internationales Zivilprozessrecht*, 7. oplag 2013, § 3, punkt 128.

24 — Jf. eksempelvis domme EMU Tabac m.fl. (C-296/95, EU:C:1998:152, præmis 30), Nokia (C-316/05, EU:C:2006:789, præmis 21) og Spasic (C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, præmis 79).